

Magdalena Lesińska, Marek Okólski, **Wstęp**

Anacka M., Fihel A. 2012. Return Migration to Poland in the Post-accession Period, w: B. Galgóczi, J. Leschke, A. Watt (red.), EU Labour Migration in Troubled Times Skills Mismatch, Return and Policy Responses. Oxon: Ashgate.

Burrell K. (red.). 2009. Polish Migration to the UK in the 'New' European Union after 2004. Ashgate: Aldershot

Eade J., Drinkwater S., Garapich M. 2009. Poles Apart? EU enlargement and the labour market outcomes of immigrants in the UK, w: International Migration, vol. 47/1, s. 161–190.

<https://doi.org/10.1111/j.1468-2435.2008.00500.x>

Fihel A., Okólski M. 2009. Dimensions and effects of labour migration to EU countries: the case of Poland, w: B. Galgóczi, J. Leschke, A. Watt (red.). EU Labour Migration since Enlargement. Trends, Impacts and Policies. Aldershot: Ashgate.

Fihel A., Kaczmarczyk P., Okólski M. 2007. Migracje nowych Europejczyków – teraz i przedtem. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

Frejka T., Okólski M., Sword K. (red.). 1998. In-depth Studies on Migration in Central and Eastern Europe: the Case of Poland. New York–Geneva: United Nations.

Grabowska-Lusińska I., Okólski M. 2009. Emigracja ostatnia? Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Heffner K., Solga B. 1999. Praca w RFN i migracje polsko-niemieckie a rozwój regionalny Śląska. Opole: Wydawnictwo Instytut Śląski.

Iglicka K. 2001. Poland's Post-war Dynamic of Migration. Aldershot: Ashgate.

Iglicka K. (red.) 2002. Migracje powrotne Polaków. Powroty sukcesu czy rozczarowania? Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.

Iglicka K. 2008. Kontrasty migracyjne Polski. Wymiar transatlantycki. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Jaźwińska E., Okólski M. (red.) 1996. Causes and Consequences of Migration in Central and Eastern Europe. Podlasie and Śląsk Opolski: basic trends

in 1975–1994. Warszawa: Instytut Studiów Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego, Friedrich Ebert Stiftung.

Jaźwińska E., Okólski M. (red.) 2001. Ludzie na huśtawce. Migracje między peryferiami Polski i Zachodu. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Jończy R. (red.) 2007. Migracje zarobkowe z województwa opolskiego. Przyczyny, charakterystyka pracy za granicą oraz warunki powrotu. Opole: Wydawnictwo Instytut Śląski.

Jończy R. 2010. Migracje zagraniczne z obszarów wiejskich województwa opolskiego po akcesji do Unii Europejskiej. Wrocław: Uniwersytet Ekonomiczny.

Kaczmarczyk P. 2005. Migracje zarobkowe Polaków w dobie przemian. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

Kaczmarczyk P. (red.) 2008. Współczesne migracje zagraniczne Polaków. Aspekty lokalne i regionalne. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego.

Kaczmarczyk P., Łukowski W. (red.) 2004. Polscy pracownicy na rynku Unii Europejskiej. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Kaczmarczyk P., Okólski M. 2008. Demographic and labour-market impacts of migration on Poland, w: Oxford Review of Economic Policy, vol. 24/3, s. 599–624 . <https://doi.org/10.1093/oxrep/grn029>

Kępińska E. 2008. Migracje sezonowe z Polski do Niemiec. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

Korczyńska J. 2003. Sezonowe wyjazdy zarobkowe Polaków do Niemiec. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Marek E. 2008. Praca Polaków w Niemczech. Półtora wieku emigracji zarobkowej. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.

Niedźwiedzki D. 2010. Migracje i tożsamość. Od teorii do analizy przypadku. Kraków: Zakład Wydawniczy Nomos.

Rajkiewicz A. (red.) 2000. Zewnętrzne migracje zarobkowe we współczesnej Polsce. Włocławek: Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.

Rauziński R. 1999. Współczesne migracje zagraniczne na Śląsku Opolskim. Aspekty demograficzne i społeczne. Opole: Wydawnictwo Instytut Śląski.

Slany K. (red.) 2008. Migracje kobiet. Perspektywa wielowymiarowa. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Solga B. 2002. Migracje polsko-niemieckie i ich konsekwencje społeczno-ekonomiczne na obszarach wiejskich Śląska Opolskiego. Opole: Wydawnictwo Instytut Śląski.

Wieruszewska M. (red.) 2007. Tu i tam. Migracje z polskich wsi za granicę.

Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN

Michał P. Garapich Polska kultura migracyjna po 2004 roku – między zmianą a tradycją

Barth F. 1969. Introduction, w: Barth F. (red.) Ethnic Groups and Boundaries. The Social Organization of Cultural Difference. London: George Allen and Unwin, s. 9-38.

Basch L., Glick Schiller N., Szanton Blanc C. 1994. Nations Unbound. Transnational Projects, Postcolonial Predicaments, and Deterritorialized Nation-States. Langhorne: Gordon and Breach.

Bauman Z. 2004. Życie na przemiał. Kraków: Wydawnictwo Literackie.

Benedyktowicz Z. 2000. Portrety "Obcego". Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Bielewska A. 2012. Changing Polish Identities. Post-War and Post-Accession Polish Migrants in Manchester. Oxford-Wien: Peter Lang.

- Bittner B. 2010. The Diagnosis of the Scale and Nature of Homelessness Experienced by Polish Migrants in Europe, w: Problems of Homelessness in Poland. Some aspects diagnosis of the research team. Report to FEANTSA, s. 5-56.
- Budyta-Budzyńska M. (red.). 2011. Integration or Assimilation? Polish migrants in Iceland. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Cohen A. 1974. Two-dimensional Man. An Essay on the Anthropology of Power and Symbolism in Complex Society. Berkeley-Los Angeles: University of California Press.
- Cohen J. H. 2004. The Culture of Migration in Southern Mexico. Austin: University of Texas Press.
- Cohen J. H., Sirkeci I. (red.). 2011. Cultures of Migration. The Global Nature of Contemporary Mobility. Austin: University of Texas Press.
- Cohen R., Jónsson G. (red.). 2012. Migration and Culture. Cheltenham: Edgar Elwar Publishing <https://doi.org/10.4337/9781784714123>
- Datta A. (2009). 'This is Special Humour'. Visual Narratives of Polish Masculinities on London's Building Sites, w: K. Burrell (red.), Polish Migration to the UK in the 'New' European Union After 2004. Surrey: Ashgate, s. 189-210.
- Eade J., Drinkwater S., Garapich M. P. 2006. Class and Ethnicity. Polish Migrants in London. Economic and Social Research Council End of Award Report, RES-000-22-1294.
- Engbersen G. 2011. Down and Drunk. Homeless Polish Migrants in The Hague. The Economic and Local Consequences of Labour Migration from Central and Eastern Europe in a Time of Economic Crisis. 8-9 June 2011, Erasmus University Rotterdam.
- Engbersen G., Snel E., Boom de J. 2009. A Van Full of Poles. Liquid migration from Central and Eastern Europe, w: R. Black, G. Engbersen, M. Okólski, C. Panțîru (red.), A Continent Moving West? EU Enlargement and Labour Migration from Central and Eastern Europe. Amsterdam: Amsterdam University Press, s. 115-140. <https://doi.org/10.1515/9789048510979-006>
- Erdmans M. P. 1992. The Social Construction of Emigration As a Moral Issue, w: Polish American Studies, vol. 49/1, s. 5-25.
- Eriksen T. H. 1993. Ethnicity and Nationalism. Anthropological Perspectives. London: Pluto Press.
- Favell A. 2008. Eurostars and Eurocities. Free Movement and Mobility in an Integrating Europe. Oxford: Blackwell. <https://doi.org/10.1002/9780470712818>
- Fitzpatrick S., Quilgars D., Pleace N. 2009. Homelessness in the UK. Problems and Solutions. Coventry: Chartered Institute of Housing.
- Galasińska A. 2009. Small stories fight back. Narratives of Polish economic migration on an internet forum, w: A. Galasińska, M. Krzyżanowski (red.), Discourse and Transformation in Central and Eastern Europe. Basingstoke-New York: Palgrave Macmillan, s. 188-203. https://doi.org/10.1057/9780230594296_11
- Galent M., Goddeeris I., Niedźwiedzki D. 2009. Migration and Europeanisation. Kraków: Zakład Wydawniczy Nomos.

Garapich M. P. 2007. Between the Local and Transnational. EU Accession States Migrants in the London Borough of Hammersmith and Fulham. Research Report. London: University of Roehampton Publications.

Garapich M. P. 2011. 'It's a jungle out there. You need to stick together': Antiinstitutionalism, Alcohol and Performed Masculinities among Polish Homeless Men in London, w: *Liminalities: A Journal of Performance Studies*, vol. 7/3. Źródło: <http://liminalities.net/7-3/jungle.pdf> (dostęp 14.07.2013).

Garapich M. P. 2009. Migracje, społeczeństwo obywatelskie i władza. Uwarunkowania stowarzyszeniowości etnicznej i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego wśród polskich emigrantów w Wielkiej Brytanii, w: M. Duszczyk, M. Lesińska (red.), *Współczesne migracje: dylematy Europy i Polski*. Publikacja z okazji 15-lecia Ośrodka Badań nad Migracjami UW. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego, s. 39-69.

Garapich M. P. 2008a. The Migration Industry and Civil Society. Polish Immigrants in the United Kingdom Before and After EU Enlargement, w: *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol. 34/5, s. 735-752. <https://doi.org/10.1080/13691830802105970>

Garapich M. P. 2008b. Odyssean Refugees, Migrants and Power. Construction of the 'Other' within the Polish Community in the United Kingdom, w: D. Reed-Danahay, C. Brettell (red.), *Citizenship, Political Engagement and Belonging. Immigrants in Europe and the United States*. New Brunswick-London: Rutgers University Press, s. 124-144.

Garapich M. P., Parutis V. 2009. Accession States Migrants in London Borough of Redbridge. London: University of Roehampton Publication.

Garapich M. P. 2012. Between cooperation and hostility. Constructions of Ethnicity and Social Class among Polish Migrants in London, w: *Studia Sociologica IV*, vol. 2, s. 31-45.

Geertz C. 2005. Opis gęsty: w poszukiwaniu interpretatywnej teorii kultury, w: tegoż, *Interpretacja kultur*. Wybrane eseje. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 17-47.

Grabowska-Lusińska I. 2007. Analiza irlandzkiego rynku pracy w kontekście procesów migracyjnych po 1 maja 2004 r. ze szczególnym uwzględnieniem napływu Polaków. CMR Working Papers, nr 25/83. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego.

Grabowska-Lusińska I., Okólski M. 2009. *Emigracja ostatnia?* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Grzymała-Kazłowska A. 2005. From ethnic cooperation to in-group competition. Undocumented Polish Workers in Brussels, w: *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol. 31/4, s. 675-697. <https://doi.org/10.1080/13691830500109787>

Gupta A., Ferguson J. 1992. Beyond Culture. Space, Identity and Politics of Difference, w: *Cultural Anthropology*, vol. 7/1, s. 6-23. <https://doi.org/10.1525/can.1992.7.1.02a00020>

Irek M. 2011. The Myth of 'Weak Ties' and the Ghost of the Polish Peasant. Informal Networks of Polish Post-Transition Migrants in the UK and Germany. COMPASS working paper, University of Oxford. Źródło: http://www.compas.ox.ac.uk/fileadmin/files/Publications/working_papers/WP_2011/WP1187%20Irek.pdf (dostęp 14.07.2013).

Jaźwińska E. Okólski M. (red.). 2001. *Ludzie na huśtawce. Migracje między peryferiami Polski a Zachodu*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Kempny M. 2010. Polish Migrants in Belfast. Border Crossing and Identity Construction. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Press.

Krotofil J. 2013. Religion, Migration and the Dialogical Self. New Application of Personal Position Repertoire Method, w: Journal of Constructivist Psychology, vol. 26/2, s. 90-103.
<https://doi.org/10.1080/10720537.2013.759021>

Krotofil J. 2011. 'If I am to be a Muslim, I have to be a good one'. Polish migrant women embracing Islam and reconstructing identity in dialogue with self and others, w: K. Górak-Sosnowska (red.), Muslims in Poland and Eastern Europe. Widening the European Discourse on Islam, Warszawa: Faculty of Oriental Studies, University of Warsaw.

Kula M. 1999. Polonia to najpierw ludzie, a dopiero potem Polonia, w: Przegląd Polonijny, nr 1, s. 11-17.

Marody M. 2009. Trzy Polski - instytucjonalny kontekst strategii dostosowawczych, w: M. Marody (red.), Wymiary życia społecznego. Polska na przełomie XX i XXI wieku. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, s. 271-289.

Mostowska M. 2012. Homelessness abroad: 'Place utility' in the narratives of the Polish homeless in Brussels, w: International Migration, vol. 51/4, s. 1-13. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2435.2012.00782.x>

MSZ. 2012. Nowa polityka polonijna MSZ. Źródło:
http://msz.gov.pl/pl/aktualnosci/msz_w_mediach/nowa_polityka_polonijna_msz_pieniadze_tez_na_zachod_zmiany_w_mediach_depesza_pap_24_10_2012?printMode=true (dostęp 14.07.2013).

Napierała J. 2008. Imigranci na norweskim rynku pracy. CMR Working Papers, nr 31/89. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego.

Rabikowska M., Burrell K. 2009. The Material Worlds of Recent Polish Migrants. Transnationalism, Food, Shops and Home, w: K. Burrell (red.), Polish Migration to the UK in the 'New' European Union After 2004. Surrey: Ashgate, s. 211-232.

Rakowski T. 2009. Łowcy, zbieracze, praktycy niemocy. Gdańsk: słowo/obraz/terytoria.

Rosińska-Kordasiewicz A. 2005. Praca pomocy domowej. Doświadczenie polskich migrantek w Neapolu. CMR Working Papers, nr 4/62. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego.

Ryan L., Sales R., Tilki M., Siara B. 2009. Family Strategies and Transnational Migration. Recent Polish Migrants in London, w: Journal of Ethnic and Migration Studies, vol. 35/1, s. 61-77.
<https://doi.org/10.1080/13691830802489176>

Ryan L. 2010. Becoming Polish in London. Negotiating Ethnicity through Migration, w: Social Identities: Journal for the Study of Race, Nation and Culture, vol. 16/3, s. 359-376.
<https://doi.org/10.1080/13504630.2010.482425>

Ryan L., D'Angelo A. 2011. Sites of socialisation - Polish parents and children in London schools, w: Studia Migracyjne - Przegląd Polonijny, R. XXXVII/1, s. 237-258.

Riemsdijk van M. 2010. Variegated Privileges of Whiteness. Lived Experiences of Polish Nurses in Norway, w: Social & Cultural Geography, vol. 11/2, s. 117-137.
<https://doi.org/10.1080/14649360903514376>

Staniewicz T. 2011. Negotiating Space and Contesting Boundaries. The case of Polish Roma and Polish Migrants, w: *Studia Migracyjne - Przegląd Polonijny*, R. XXXVII/1, s. 259-289.

Svašek M. 2009. Shared history? Polish migrant experiences and the politics of display in Northern Ireland, w: K. Burrell (red.), *Polish Migration to the UK in the 'New' European Union After 2004*. Surrey: Ashgate, s. 129-148.

Temple B. 2011. Influences on Integration. Exploring Polish People's Views of Other Ethnic Communities, w: *Studia Migracyjne - Przegląd Polonijny*, R. XXXVII/1, s. 97-110.

Titley G. 2009. Media Transnationalism in Ireland. An Examination of Polish Media Practices, w: *Translocations*, vol. 3/1, s. 29-49.

Trevena P., Napierała J. 2008. Współczesne migracje do Norwegii w świetle

najnowszych danych, w: K. Markowski (red.), *Migracja - wartość dodana?* Lubin: Katolicki Uniwersytet Lubelski, s. 39-50.

Trevena P. 2011. Divided by Class, Connected by Work. Class Divisions among the New Wave of Polish Migrants in the UK, w: *Studia Migracyjne - Przegląd Polonijny*, R. XXXVII/1, s. 71-96.

Toruńczyk-Ruiz S. 2008. Being together or apart? Social networks and notions of belonging among recent Polish migrants in the Netherlands. *CMR Working*

Papers, nr 40/98. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego.

Wickham J., Moriarty E., Bobek A., Salamonska J. 2008. Migrant workers and the Irish hospitality sector. Dublin: Trinity Immigration Initiative/Employment Research Center.

White A. 2011a. Polish families and Migration in Poland since EU Accession. Bristol: Policy Press.
<https://doi.org/10.1332/policypress/9781847428202.001.0001>

White A. 2011b. The Mobility of Polish Families in the West of England. Translocalism and Attitudes to Return, w: *Studia Migracyjne - Przegląd Polonijny*, R. XXXVII/1, s. 11-32.

Romuald Jończy Regionalne skutki odpływu ludności Polski w okresie transformacji (wnioski z badań własnych w regionie opolskim)

Czapiński J., Panek T. (red.). 2011. Diagnoza społeczna 2011. Warunki i jakość życia Polaków. *Contemporary Economics*. Special issue, vol. 5/3. Źródło:
<http://ce.vizja.pl/en/issues/volume/5/issue/3> (dostęp 07.08.2013).

Czapiński J., Panek T. (red.). 2009. Diagnoza społeczna 2009. Warunki i jakość życia Polaków. Raport. Źródło: http://www.diagnoza.com/pliki/raporty/Diagnoza_raport_2009.pdf (dostęp 07.08.2013).

Czapiński J., Panek T. 2007. Diagnoza społeczna 2007. Warunki i jakość życia Polaków. Raport. Źródło: http://www.diagnoza.com/pliki/raporty/Diagnoza_raport_2007.pdf (dostęp 07.08.2013).

Glombik K., Morciniec P. (red.). 2005. Wyjazdy zarobkowe: szansa czy zagrożenie – perspektywa społeczno-moralna, Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu w Opolu.

Grabowska-Lusińska I., Okólski M. 2009. *Emigracja ostatnia?* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Grabowy J., Jończy R., Rokita D. 2008. Wpływ migracji zarobkowych ludności wiejskiej na poziom cen w sferze lokalnego handlu, w: R. Jończy (red.), *Rozwój obszarów wiejskich po akcesji Polski do Unii Europejskiej. Wybrane zagadnienia*. Opole–Wrocław: Wydawnictwo Instytutu Śląskiego, s. 131–140.

Heffner K., Solga B. 1999. *Praca w RFN i migracje polsko-niemieckie a rozwój regionalny Śląska Opolskiego*. Opole: Wydawnictwo Instytut Śląski.

Jaźwińska E., Okólski M. (red.). 2001. *Ludzie na huśtawce. Migracje pomiędzy peryferiami Polski i Zachodu*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Jończy R., 2012. Kilka uwag terminologicznych, klasyfikacyjnych i metodologicznych dotyczących ekonomicznych badań nad migracją i zatrudnieniem za granicą, w: U. Zagóra-Jonszta, A. Skórska (red.), *Problemy współczesnej ekonomii – Księga jubileuszowa dedykowana prof. zw. dr hab. Dorocie Kotlorz*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, s. 89–98.

Jończy R. 2011. *Zagraniczne migracje zarobkowe z województwa opolskiego w latach 2008–2010. Diagnoza i rekomendacje w kontekście zrównoważonego rozwoju regionalnego (ze szczególnym uwzględnieniem rynku pracy i sfery fiskalnej)*. Opole: Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego.

Jończy R. 2010. *Migracje zagraniczne z obszarów wiejskich województwa opolskiego po akcesji Polski do Unii Europejskiej. Wybrane aspekty ekonomiczne i demograficzne*. Opole–Wrocław: Wydawnictwo Instytut Śląski, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu.

Jończy R. 2009a. Nowa poakcesyjna migracja – determinanty – zagrożenia – perspektywy, w: M. Duszczyk, M. Lesińska (red.), *Współczesne migracje – dylematy Europy i Polski. Publikacja z okazji 15-lecia Ośrodka Badań nad Migracjami, Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego*. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami, Uniwersytet Warszawski, s. 70–81.

Jończy R. 2009b. *Zagraniczna migracja zarobkowa z Wrocławia. Charakterystyka pracujących za granicą, motywy i warunki wyjazdów oraz deklarowane warunki powrotu. Raport z badań wykonanych na zlecenie miasta Wrocław i Agencji Rozwoju Aglomeracji Wrocławskiej, (maszynopis powielony)*.

Jończy R. 2008. *Zewnętrzne migracje ludności wiejskiej Opolszczyzny po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Konsekwencje w kontekście sytuacji społeczno-demograficznej i regionalnego rynku pracy*. Opole–Wrocław: Wydawnictwo Instytut Śląski.

Jończy R. 2007a. Einfluss der Auslandsmigration auf die Disharmonie der wirtschaftlichen Entwicklung der Woiwodschaft Oppeln, w: M. Nowicka (red.), *Von Polen nach Deutschland und zurück. Die Arbeitsmigration und Ihre Herausforderungen für Europa*. Bielefeld: Transcript Verlag, s. 271–284.

Jończy R. (red.) 2007b. *Migracje zarobkowe z województwa opolskiego. Przyczyny i charakterystyka pracy za granicą oraz warunki powrotu*. Opole–Wrocław: Wydawnictwo Instytut Śląski.

Jończy R. 2006a. Exodus zarobkowy ludności autochtonicznej z województwa opolskiego, w: *Polityka Społeczna*, nr 1 (382), s. 11–15.

Jończy R. 2006b. Exodus zarobkowy opolskiej młodzieży, w: *Polityka Społeczna*, nr 10 (391), s. 10–13.

Jończy R. 2006c. The role of emigration of the autochthonous population in regional development of the Opole Province, w: K. Heffner, K. Malik (red.), *Human capital as development factor of the region*.

Macro- and microeconomic approach, *Studia Regionalia*, vol. 16. Warszawa: Polish Academy of Sciences Committee for Spatial Economy and Regional Planning, s. 111–115.

Jończy R. 2006d. Wpływ migracji zagranicznych na dysharmonię rozwoju województwa opolskiego (ze szczególnym uwzględnieniem rynku pracy). Opole: Wydawnictwo Instytut Śląski.

Jończy R. 2005. Migracje a napływ kapitału i inwestycje w województwie opolskim, w: A. Słowikowska (red.), *Kapitał zagraniczny w województwie opolskim*. Opole: Wydawnictwo Drukarnia SADY, s. 108–132.

Jończy R. 2003. Migracje zarobkowe ludności autochtonicznej z województwa opolskiego. Studium ekonomicznych determinant i konsekwencji. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.

Jończy R. 2000a. Ekonomiczne konsekwencje i determinanty zagranicznych migracji zarobkowych, w: *Polityka Społeczna*, nr 5–6 (314–315), s. 6–12.

Jończy R. 2000b. Migracje zarobkowe z regionu opolskiego do Niemiec. Aspekty ekonomiczne, w: A. Rajkiewicz, *Zewnętrzne migracje zarobkowe we współczesnej Polsce*. Warszawa–Włocławek: Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Włocławku, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych w Warszawie, s. 79–106.

Jończy R., Rokita-Poskart D., Kwiatkowska M. 2012. Potencjalny zakres migracji zewnętrznej i wewnętrznej oraz jej przyczyny wśród młodzieży województwa opolskiego (w kontekście problemu depopulacji województwa). Opole: Wojewódzki Urząd Pracy (maszynopis powielony).

Jończy R., Rokita D. 2010. Higher education in Poland. The evaluation done by the graduates and recommended changes (the results of researches conducted among students of Opole University). Ljubljana: University of Ljubljana

Jończy R. (red.), Rokita D. 2009. Migracje zagraniczne i zatrudnienie na obszarach wiejskich województwa opolskiego w kontekście światowego spowolnienia gospodarczego. Stan i tendencje. Opole: Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego.

Jończy R., Rokita D. 2008. Jakość danych dotyczących bezrobocia i zatrudnienia w województwie opolskim wobec nierejestrowanej emigracji stałej i podejmowania stałej pracy za granicą. Próba weryfikacji, w: K. Malik (red.), *Monitorowanie rozwoju regionu – wymiar społeczny, gospodarczy i środowiskowy*, vol. 1. Opole: Politechnika Opolska, Samorząd Województwa Opolskiego, Komitet Nauk o Pracy i Polityce Społecznej PAN, Wydawnictwo Instytut Śląski, s. 227–236.

Jończy R., Świąch-Olender I. 2007. Badania nad migracjami zewnętrznymi z województwa opolskiego, w: *Przegląd Polonijny* R. XXXIII/2, s. 131–148.

Rajkiewicz A. (red.). 2000. *Zewnętrzne migracje zarobkowe we współczesnej Polsce*. Warszawa–Włocławek: Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Włocławku, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych w Warszawie.

Rauziński R., Szczygielski K. 2008. Prognoza pomigracyjna ludności województwa opolskiego na lata 2005–2020 (w przekroju powiatów, gmin i miejscowości). Opole: Elgraf.

Rauziński R. 1999. *Współczesne migracje na Śląsku Opolskim. Aspekty demograficzne i społeczne*. Opole: Wydawnictwo Instytut Śląski.

Rostropowicz-Miśko M. 2007. *Migracje ludności ze Śląska Opolskiego do Niemiec w latach 1989–2005*. Opole: Fundacja Nauki i Kultury na Śląsku.

Solga B. 2002. Migracje polsko-niemieckie i ich konsekwencje społeczno-ekonomiczne na obszarach wiejskich Śląska Opolskiego. Opole: Wydawnictwo Instytut Śląski.

Strategia rozwoju województwa opolskiego. Opole 2012. Źródło:
http://umwo.opole.pl/docs/srwo_do_2020_x_zal_do_uch.pdf (dostęp 14.07.2013).

Henryk Chałupczak Paradygmat badawczy polityki migracyjnej państwa z perspektywy politologicznej

Babbie E. 2003. Badania społeczne w praktyce. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Babiński G. 1976. Problemy metodologiczne badań interdyscyplinarnych nad ruchami migracyjnymi i zbiorowościami wytworzonymi przez te ruchy, w: H. Kubiak, A. Pilch (red.), Stan i potrzeby badań nad zbiorowościami polonijnymi,

Wrocław–Warszawa–Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.

Babiński G. 1995. W poszukiwaniu modelu wyjaśniania przemian etnicznych w Europie Środkowo-Wschodniej. O przydatności i nieprzydatności ogólnych teorii, w: Przegląd Polonijny, R. XXI/4, s. 69–80.

Babiński G. 2004. Metodologia a rzeczywistość społeczna. Dylematy badań etnicznych. Kraków: Zakład Wydawniczy Nomos.

Barany Z.D., Moser R.G. (red.). 2005. Ethnic politics after communism. New York: Cornell University Press.

Bauman Z. 2000. Globalizacja. Warszawa: PIW.

Boksański Z. 2005. Tożsamości zbiorowe. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Brettell C. B., Hollifield J. F. (red.). 2000. Migration Theory. Talking cross Disciplines. London–New York: Routledge.

Buchowski M., Schmidt J. 2012. Imigranci między integracją a izolacją. Poznań: Komitet Nauk Etnologicznych PAN, Wydawnictwo Nauka i Innowacje.

Budakowska E. 2012. Ewolucja paradygmatów a wyjaśnianie procesów mobilizacji etnicznej poimigracyjnych pokoleń, w: Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny, R. XXXVIII/ 2, s. 25–38.

Chałupczak H. 2006. Ethnic problems as the subject and object of political science research, w: Teka Komisji Politologii i Stosunków Międzynarodowych Polskiej Akademii Nauk Oddział w Lublinie, vol. 1, s. 81–96.

Chałupczak H., Pietraś M., Potocki Ł. (red.). 2012. Europa Środkowo-Wschodnia w procesie transformacji i integracji. Wymiar kulturowy. Zamość: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Zamościu.

Chałupczak H., Pietraś M., Tosiek P. (red.). 2010. Europa Środkowo-Wschodnia w procesie transformacji i integracji. Wymiar polityczny. Zamość: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Zamościu.

Duszczyk M. 2012. Polska polityka imigracyjna a rynek pracy. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Aspra.

- Eisenstadt S.N. (2006). Nowoczesność jako odrębna cywilizacja, w: A. Jasińska-Kania, L. M. Nijakowski, J. Szacki, M. Ziółkowski (wybór i opracowanie),
- Współczesne teorie socjologiczne, vol. 2, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, s. 754–768.
- Fry D.J., Forceville Ch. 1988. Canadian Mosaic. Essays on Multiculturalism. Amsterdam: Free University Press.
- Furdal A., Wysoczański W. (red.). 2006. Migracje: dzieje, typologia, definicje. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Głąbicka A., Okólski M., Stola D. 1998. Polityka migracyjna Polski. CMR Working Papers nr 18. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami, Instytut Studiów Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego.
- Górny A., Grabowska-Lusińska I., Lesińska M., Okólski M. (red). 2010. Transformacja nieoczywista. Polska jako kraj imigracji. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Górny A. 1998. Wybrane zagadnienia podejścia jakościowego w badaniach nad migracjami. CMR Working Papers nr 20. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami, Instytut Studiów Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego.
- Grabowska-Lusińska I., Jaźwińska E. 2012. Mobilność przestrzenna, społeczna i kariery zawodowe migrantów: cele, problemy i podejścia badawcze, w: Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny, R. XXXVIII/2, s. 71–104.
- Grillo R.D. (1998). Pluralism and the Politics of Difference. State, Culture, and Ethnicity in Comparative Perspective, Oxford: Clarendon Press. <https://doi.org/10.1093/0198294263.001.0001>
- Grzymała-Kazłowska A., Łodziński S. (red.). 2008. Problemy integracji imigrantów. Koncepcje, badania, polityki. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Heckmann F., Schnapper D.(red.). 2003. The Integration of Immigrants in European Societies. National Differences and Trends of Convergence. Stuttgart: Lucius & Lucius. <https://doi.org/10.1515/9783110507324>
- Heywood A. 2006. Politologia, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Iglicka K. 2010. Powroty Polaków w okresie kryzysu. W pętli pułapki migracji. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Iglicka K., Olszewska O., Stachurski A., Żurawska J. 2005. Dylematy polityki migracyjnej Polski. CMR Working Papers, nr 58. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami, Instytut Studiów Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego.
- Kaczmarczyk P. (red.). 2011. Mobilność i migracje w dobie transformacji, wyzwania metodologiczne. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Kaczmarczyk P., Okólski M. 2008. Polityka migracyjna jako instrument promocji zatrudnienia i ograniczania bezrobocia. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami, Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego.
- Kelley J.G. 2004. Ethnic Politics in Europe. The Power of Norms and Incentives. Princeton: Princeton University Press.
- Krauz-Mozer B., Borowiec P., Ścigaj P. (2012), Kim jesteś politologu? Historia i stan dyscypliny w Polsce. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Krugman R.P., Obstfeld M. 2012. *Ekonomia międzynarodowa. Teoria i praktyka*, vols. 1–2. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Lesińska M. 2012. Migracje w analizie politologicznej – niewykorzystany potencjał, w: *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, R. XXXVIII/2, s. 207–244.

Marsh D., Stoker G. (red.). 2006. *Teorie i metody w naukach politycznych*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Moynihan D.P. 2003. *Pandemonium. Ethnicity in International Politics*. Oxford: Oxford University Press.

Nakonieczna J. 2007. Migracje międzynarodowe a rozwój państwa. *Żurawia Papers* nr 9. Warszawa: Instytut Stosunków Międzynarodowych, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego.

Okólski M. (red.). 2012. *European Immigrations. Trends, Structures and Policy Implications*. Amsterdam: Amsterdam University Press. <https://doi.org/10.1515/9789048517275>

Okólski M. 2011. Modernizacyjna rola migracji. *CMR Working Papers*, nr 46/104. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami, Instytut Studiów Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego.

Rajkiewicz A. 2004. Nad danymi NSP 2002 o migracjach zagranicznych ludności, w: *Polityka Społeczna*, nr 3(360), s. 8–9.

Romaniszyn K. 2003. *Kulturowe implikacje międzynarodowych migracji*. Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski.

Sassen S. 1999. *Guest and Aliens*. New York: The New Press.

Skarżyński R. 2012. Podstawowy dylemat politologii: dyscyplina nauki czy potoczna wiedza o społeczeństwie. O tradycji uniwersytetu i demarkacji wiedzy. Białystok: Temida 2.

Stefańska R. 2008. Między multikulturalizmem a asymilacją? Polityki imigracyjne w Europie, w: A. Grzymała-Kazłowska, S. Łodziński (red.), *Problemy integracji imigrantów. Koncepcje, badania, polityki*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, s. 123–156.

Walaszek A. (red.). 2001. *Polska diaspora*. Kraków: Wydawnictwo Literackie.

Wojtaszczyk K. A., Jakubowski W. (red.). 2007. *Społeczeństwo i polityka. Podstawy nauk politycznych*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Aspra.

Woźnicki J. 2012. Nowa dyscyplina – „nauki o polityce publicznej” usytuowana w dziedzinie nauk społecznych, w: *Nauka*, nr 1, s. 133–151.

Wróbel S. 2002. Polityka i proces polityczny, w: B. Szmulik, M. Żmigrodzki M. (red.). *Wprowadzenie do nauki o państwie i polityce*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Zolberg A. 2006. *A Nation by Design. Immigration Policy in the Fashioning of America*. Harvard: Harvard University Press, Russell Sage Foundation.

Zolberg A. 1981. International Migrations in Political Perspective, w: M. M. Kritz, Ch.B. Keelly, S.M. Tomasi (red.). *Global Trends in Migration. Theory and Research on International Population Movements*, New York: Center for Migrations Studies, s. 3–27.
<https://doi.org/10.1177/019791838101501s03>

Krzysztof Żęgota **Polityka państwa polskiego wobec diaspory polskiej na Wschodzie: zarys analizy stanu obecnego oraz kierunkowe rekomendacje działań**

Gąsowski T. (red.) 2000. Państwo polskie wobec Polaków na Wschodzie. Poszukiwanie modelu polityki. Kraków: Ośrodek Myśli Politycznej.

Gąsowski T. 2000. III Rzeczpospolita wobec Polaków na Wschodzie, w: T. Gąsowski (red.), Państwo polskie wobec Polaków na Wschodzie. Poszukiwanie modelu polityki. Kraków: Ośrodek Myśli Politycznej, s. 94–104.

Gorbaniuk O. 1998. Czynniki konstytuujące samookreślenie się narodowe w opinii młodzieży polskiego pochodzenia ze Wschodu studiującej w Polsce, w: Przegląd Polonijny, z. 3, s. 75–85.

Grzymała-Moszczyńska H., Grzymała-Kazłowska A. 2011. Repatrianci z Kazachstanu – charakterystyka i główne problemy adaptacyjne. Opracowanie przygotowane na zlecenie Komitetu Badań nad Migracjami Polskiej Akademii Nauk. Warszawa: Komitet Badań nad Migracjami PAN.

Hut P. 2002. Warunki życia i proces adaptacji repatriantów 1992–2000. Warszawa: Instytut Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego.

Hut P. 2011. Współczesne przesiedlenia do Polski – uwarunkowania prawne i proponowane zmiany dotyczące repatriacji, w: Polityka Społeczna, nr 4(445), s. 26–31.

Hut P. 2012. O repatriantach osiedlonych w Polsce w latach 2008–2010, w: Polityka Społeczna, nr 2(455), s. 19–23.

Kowal P. 2000. Niektóre aspekty formułowania programu kulturalnego dla Polaków na Wschodzie, w: T. Gąsowski (red.), Państwo polskie wobec Polaków na Wschodzie. Poszukiwanie modelu polityki. Kraków: Ośrodek Myśli Politycznej, s. 263–271.

Kubiak H. (red.) 1992. Mniejszości polskie i Polonia w ZSRR. Kraków–Wrocław: Ossolineum.

Miodunka W. 1992. O koncepcję badań nad mniejszościami polskimi i Polonią w Związku Radzieckim, w: H. Kubiak (red.), Mniejszości polskie i Polonia w ZSRR. Kraków–Wrocław: Ossolineum, s. 87–94.

Plan współpracy z Polonią i Polakami za granicą w 2012 r. Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Warszawa 2012. Źródło: <http://www.msz.gov.pl/resource/c23a8921-9404-4488-aae5-d6933b4cf07c> (dostęp 11.08.2013).

Plan współpracy z Polakami i Polonią za granicą w 2013 r. Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Warszawa 2012. Źródło: <http://www.msz.gov.pl/resource/7dc-8cbce-9364-4a96-8c38-f56e71796c2d:JCR> (dostęp 11.08.2013).

Polityka migracyjna Polski – stan obecny i postulowane działania. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 31 lipca 2012 r. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Warszawa 2012. Źródło: <https://www.msw.gov.pl/pl/aktualnosci/10149,dok.html> (dostęp 11.08.2013).

Polityka państwa polskiego wobec Polonii i Polaków za granicą. Międzyresortowy Zespół ds. Polonii i Polaków za Granicą. Warszawa 2007. Źródło: http://www.paulkostecki.com/Fakty_polonijne/raport_KPRM.pdf (dostęp 11.08.2013).

Raport o sytuacji Polonii i Polaków za granicą 2009. Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Warszawa 2009. Źródło: <http://www.msz.gov.pl/resource/90f1454c—8ac1—439a—9e5f-ac2ca6a0f013> (dostęp 11.08.2013).

Rządowy program współpracy z Polonią i Polakami za granicą. Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Warszawa 2002. Źródło: <http://www.polonia.org/programrzadowy.htm> (dostęp 08.05.2010).

Sadowski A. 2001. Aktualny stan i zadania przyszłe badań nad Polakami na Wschodzie (wprowadzenie do dyskusji), w: Przegląd Polonijny, R. XXVII/4, s. 47–58.

Senat VII kadencji na rzecz Polonii i Polaków za granicą. Kancelaria Senatu RP. Warszawa 2011. Źródło: <http://ww2.senat.pl/k7/polonia/2011/senat7.pdf> (dostęp 11.08.2013).

Sztumski K. 1992. Tezy do założeń i kierunków polskich działań państwowych wobec mniejszości polskich i Polonii w ZSRR, w: H. Kubiak (red.), Mniejszości polskie i Polonia w ZSRR. Kraków–Wrocław: Ossolineum, s. 95–99.

Wiśniewski R. 2000. Polska dyplomacja kulturalna na Wschodzie a potrzeby naszych mniejszości, w: T. Gąsowski (red.), Państwo polskie wobec Polaków na Wschodzie. Poszukiwanie modelu polityki. Kraków: Ośrodek Myśli Politycznej, s. 212–219.

Żęgota K. 2011. Współczesny obraz diaspory polskiej w Obwodzie Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej. Olsztyn: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski [niepublikowana rozprawa doktorska]. <https://doi.org/10.14746/ssp.2012.1.10>

Żukowski A. 2001. Dyskurs metodologiczny nad terminem „Polonia”, w: Z. Karpus, N. Kasperek, L. Kuk, J. Sobczak (red.), W kraju i na wychodźstwie. Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Sławomirowi Kalembie w sześćdziesięciopięciolate urodzin. Toruń–Olsztyn: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, s. 681–689.

Janusz Balicki Mirosław Bieniecki **Udział Kościoła katolickiego w polityce migracyjnej RP – aspekty społeczno-charytatywne**

Balicki J. 2012. Imigranci i uchodźcy w Unii Europejskiej. Humanizacja polityki imigracyjnej i azylowej. Warszawa: Wydawnictwo UKSW.

Bieniecki M., Pawlak M. 2012. Praktyki integracji. Raport z analizy materiałów zastanych oraz wywiadów z realizatorami projektów EFi, w: M. Bieniecki, M. Pawlak (red.), Praktyki integracji. Doświadczenia i perspektywy. Warszawa: Caritas Polska, s. 9–74.

Botzian P. 2012. Polityka integracyjna w Berlinie i projekty Caritas dla migrantów, w: M. Bieniecki, M. Pawlak (red.), Praktyki integracji. Doświadczenia i perspektywy. Warszawa: Caritas Polska, s. 105–116.

Być głosem ubogich: 15 lat Caritas w Polsce. 2004. Warszawa: Fundacja „Pro Caritate”, s. 30–31.

Cieślińska B. 1996. Imigranci w Białymstoku. Pierwsze doświadczenia nowej placówki Caritas, w: Białostoczczyzna, nr 3, s. 90–93.

Dolan J. 1992. The American Catholic Experience. A History from Colonial Times to the Present, Notre Dame: University of Notre Dame.

Dupuy A. 2003. Words That Matter. The Holy See in Multilateral Diplomacy Anthology (1970–2000), New York: The Path to Peace Foundation, The Pontifical Council for Justice and Peace.

Huddleston Th., Niessen J. 2011. Migrant Integration Policy Index III Polska. Źródło: http://www.mipex.eu/sites/default/files/downloads/polska_abridged_migrant_integration_policy_in_dex_mipexiii_2011_pl.pdf (dostęp 13.08.2013).

Huddleston Th. 2012. Rekomendacje dla polityki integracyjnej w Polsce, w: M. Bieniecki, M. Pawlak (red.), Praktyki integracji. Doświadczenia i perspektywy. Warszawa: Caritas Polska, s. 87–104.

Miotk A. 2012. Dylematy katolickich imigrantów w USA (1820–1924), w: D. Cichy (red.), Ludzie w drodze. Nauki teologiczne o migrantach i migracjach, Pieniężno: Verbinum, s. 40–55.

Necel W. 2012. Prawo migranta do specjalnego duszpasterstwa. Warszawa: Wydawnictwo UKSW.

Papieska Rada ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych, instrukcja Erga Migrantes Caritas Christi z 3 maja 2004 r., Lublin 2009: Polihymnia.

Polityka migracyjna Polski – stan obecny i postulowane działania. Warszawa 2012. Źródło: <http://bip.msw.gov.pl/bip/polityka-migracyjna-po/19529,Politykamigracyjna-Polski.html> (dostęp 13.08.2013).

Problem uchodźców. Wyzwanie dla solidarności, Papieska Rada „Cor Unum”, Papieska Rada do spraw Duszpasterstwa Migrantów i Podróżujących 1992, <http://www.kns.gower.pl/stolica/migranci.htm> (dostęp 13.08.2013).

Skorowski H. 2008. Imigranci a prawa człowieka, w: J. Balicki (red.), Migracje jako nowa kwestia społeczna, Katowice: Księgarnia św. Jacka, s. 15–40.

Wesoły S. 2010. Biskup na walizkach. Z arcybiskupem Szczepanem Wesołym rozmawia Aleksandra Klich. Katowice: Księgarnia św. Jacka.

Wesoły W. 2012. Duszpasterstwo migrantów – szkic historii, źródeł, kultur, w: D. Cichy (red.), Ludzie w drodze. Nauki teologiczne o migrantach i migracjach. Pieniężno: Verbinum, s. 140–155.

Zimowski Z. 2009. W trosce o migrantów. Wywiad z bp. Zygmuntem Zimowskim, przeprowadzony przez Leszka Wątróbskiego. Źródło: <http://www.niedziela.pl/artukul/87663/nd/W-trosce-o-migrantow> (dostęp 13.08.2013)

Izabela Czerniejewska „Szlanka do połowy pusta?”. O dostrzeganiu plusów i minusów sytuacji uczniów z rodzin migrujących

Błęszyńska K. M. 2010. Dzieci obcokrajowców w polskich placówkach oświatowych perspektywa szkoły. Raport z badań. Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji.

Bokszański Z. 2005. Tożsamości zbiorowe. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Brzezińska A. 2007. Społeczna psychologia rozwoju. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Burszta W. J. 1998. Antropologia kultury. Tematy, teorie, interpretacje. Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka.

- Butrym M. 2010. Kapitał społeczny i stosunek do ojczyzny młodych emigrantów zarobkowych, w: R. Bera (red.), Wielka emigracja zarobkowa młodzieży. Wyzwania dla edukacji. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, s. 125–132.
- Czerniejewska I. 2010. Cudzoziemiec jako uczeń i student. Integracja w obszarze poznańskiej edukacji, w: N. Bloch, E. M. Goździak (red.), Od gości do sąsiadów. Integracja cudzoziemców spoza Unii Europejskiej w Poznaniu w edukacji, na rynku pracy i w opiece zdrowotnej. Poznań: Centrum Badań Migracyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, s. 57–98.
- Danilewicz W. 2006. Sytuacja życiowa dzieci w rodzinach migracyjnych. Białystok: Trans Humana.
- Danilewicz W. 2010. Rodzina ponad granicami. Transnarodowe doświadczenia wspólnoty rodzinnej. Białystok: Trans Humana.
- Dziecko z rodziny migracyjnej w systemie oświaty – materiał informacyjny dla dyrektorów szkół i rad pedagogicznych. Warszawa 2010. Źródło:
http://www.men.gov.pl/images/stories/DWM/migracja_broszura.pdf (dostęp 20.12.2012).
- Faist T. 2010. Diaspora and transnationalism. What kind of dance partners? w: R. Bauböck, T. Faist (red.), Diaspora and Transnationalism. Concepts, Theories and Methods. Amsterdam: Amsterdam University Press, s. 9–34.
- Gennep van A. 2006. Obrzędy przejścia. Systematyczne studium ceremonii. Warszawa: PIW.
- Górny A. i in. (red.). 2010. Transformacja nieoczywista. Polska jako kraj imigracji. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Grabowska-Lusińska I., Okólski M. 2009. Emigracja ostatnia? Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Grabowska-Lusińska I. (red.). 2010. Poakcesyjne powroty Polaków. CMR Working Papers 43/101. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego.
- Gizicka D., Gorbaniuk J., Szyszka M. 2010. Rodzina w sytuacji rozłąki migracyjnej. Lublin: Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.
- Halik T., Nowicka E., Połec W. 2006. Dziecko wietnamskie w polskiej szkole. Warszawa: Wydawnictwo ProLog.
- Iglicka K. (red.). 2002. Migracje powrotne Polaków. Powroty sukcesu czy rozczarowania? Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.
- Iglicka K., Gmaj K. 2012. Katalog dobrych praktyk związanych z dziećmi uchodźczymi i objętymi międzynarodową ochroną prawną w systemach edukacyjnych. Przykład Austrii, Holandii, Niemiec, Szwecji i Wielkiej Brytanii. Warszawa: Centrum Stosunków Międzynarodowych.
- Jaźwińska E., Okólski M. (red.). 2001. Ludzie na huśtawce. Migracje między peryferiami Polski i Zachodu. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Kawczyńska-Butrym Z. 2008. Kapitał migracyjny – oczekiwania i doświadczenia, w: K. Markowski (red.), Migracja – wartość dodana? Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski, s. 73–81.
- Kawczyńska-Butrym Z. 2010. Dzieci i młodzież w migracjach – problemy edukacji i zdrowia, w: R. Bera (red.), Wielka emigracja zarobkowa młodzieży. Wyzwania dla edukacji. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, s. 174–184.

Klaus W., Wencel K. 2010. Dyskryminacja cudzoziemców w Polsce w latach 2008–2010, w: W. Klaus (red.), *Sąsiedzi czy intruzi? O dyskryminacji cudzoziemców w Polsce*. Warszawa: Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, s. 61–129.

Kosowicz A. 2007. *Access to Quality Education by Asylum-Seeking and Refugee Children*. Poland country report. Warszawa: UNHCR.

Kotlarska-Bobińska L. (red.). 2007. *Emigrować i wracać. Migracje zarobkowe Polaków a polityka państwa*. Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.

Kozak S. 2010. *Patologia eurosieroctwa w Polsce. Skutki migracji zarobkowej dla dzieci i ich rodzin*. Warszawa: Difin.

Kubin K., Świerszcz J. 2011. Wyzwania dla szkoły różnorodnej. Wstępna analiza mechanizmów wykluczania dzieci i rodzin migranckich w strukturach szkoły w Polsce, w: A. Paszko (red.), *Edukacja międzykulturowa w Polsce wobec nowych wyzwań*. Kraków: Stowarzyszenie Willa Decjusza, s. 127–150.

Kuratorium Oświaty w Poznaniu. 2008. *Dzieci i młodzież, których rodzice pracują poza granicami kraju. Sprawozdanie z badań*. Poznań: Kuratorium Oświaty w Poznaniu, Wydział Strategii Nadzoru Pedagogicznego (publikacja wewnętrzna w maszynopisie).

Łotocki Ł. 2010. Integracja i dyskryminacja – od zagadnień teoretycznych do wyników badań, w: W. Klaus (red.), *Sąsiedzi czy intruzi? O dyskryminacji cudzoziemców w Polsce*. Warszawa: Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, s. 13–40.

Mikulska A. 2010. *Rasizm w Polsce. Raport z badań wśród osób, które doświadczyły przemocy ze względu na swoje pochodzenie etniczne, rasowe lub narodowe*. Warszawa: Helsińska Fundacja Praw Człowieka.

Niedźwiedzki D. 2010. *Migracje i tożsamość. Od teorii do analizy przypadku*. Kraków: Zakład Wydawniczy Nomos.

Nowicka E. 1997. *Świat człowieka – świat kultury. Schematyczny wykład problemów antropologii kulturowej*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Nowicka E. 2008. Powrót do domu czy emigracja? Co się dzieje z tożsamością?, w: M. Kempy, G. Woroniecka, P. Załęcki (red.), *Tożsamość i przynależność. O współczesnych przemianach identyfikacji kulturowych w Polsce i Europie*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, s. 17–39.

Pakiet powitalny dla uczniów i rodziców. Broszura opracowana w ramach międzynarodowego projektu „Caerdydd-Warsaw Integracja Projekt. Integracja społeczna młodych ludzi i ich rodziców poprzez edukację”, Warszawa 2011. Źródło: <http://uchodzycydoszkoly.pl/files/Gim-pol-druk-m.pdf> (dostęp 20. 12.2012).

Piotrowski K. 2010. *Wkraczanie w dorosłość. Tożsamość i poczucie dorosłości młodych osób z ograniczeniami sprawności*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Poć W. 2009. Migracje powrotne jako źródło powstawania zróżnicowania społecznego, w: W. Muszyński, E. Sikora (red.), *„Pod wielkim dachem nieba”*. Granice, migracje i przestrzeń we współczesnym społeczeństwie. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, s. 273–283.

Todorovska-Sokolovska V. 2010. Integracja i edukacja dzieci imigrantów w krajach Unii – wnioski dla Polski. Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.

Urbańska S. 2010. „Cała Polska liczy eurosieroty”. Panika moralna i płeć w wykluczeniu oraz stygmatyzacji rodzin migrantów, w: Kultura i Społeczeństwo nr 3/2010, s. 61–88.

Walczak B. 2008. Migracje rodzicielskie, w: E. Kozdrowicz, B. Walczak (red.), Zeszyty metodyczne nr 8, Szkoła wobec mobilności zawodowej rodziców i opiekunów. Niezbędnik nauczyciela. Warszawa: Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, s. 7–21.

Walczak B. 2009. Dziecko w sytuacji rozłąki migracyjnej, w: M. Duszczyk, M. Lesińska (red.), Współczesne migracje: dylematy Europy i Polski. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego, s. 149–173.

Walczak B., Kozdrowicz E., Bielecka E. 2009. Społeczne i pedagogiczne skutki migracji poakcesyjnych, w: J. Nikitorowicz, D. Misiejuk (red.), Procesy migracji w społeczeństwie otwartym. Perspektywa edukacji międzykulturowej. Białystok: Trans Humana, s. 200–212.

Anna Krasnodębska Migracje i ich skutki w obszarze życia rodzinnego. Z doświadczeń polskich migrantek

Anthias F., Lazaridis G. (red.). 2000. Gender and Migration in Southern Europe: Women on the Move. New York: Berg.

Badora S., Czereddecka B., Marzec D. 2001. Rodzina i formy jej wspomagania. Kraków: Impuls.

Beck U. 2004. Społeczeństwo ryzyka. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Bogunia-Borowska M., 2008. Codzienność życia społecznego - wyzwania dla socjologii XX wieku, w: P. Sztompka, M. Bogunia-Borowska (red.), Socjologia codzienności. Kraków: Znak, s. 53-95.

Charkiewicz E., Zachorowska-Mazurkiewicz A. (red.). 2009. Gender i ekonomia opieki, Warszawa: Fundacja Tomka Byry Ekologia i Sztuka.

Ciczowska-Giedziun M., Kartowicz E. 2010. Pedagogika społeczna wobec problemów współczesnej rodziny. Polska pedagogika społeczna na początku XXI wieku. Toruń: Wydawnictwo Akapit.

Danilewicz W. 2010. Rodzina ponad granicami. Transnarodowe doświadczenia wspólnoty rodzinnej. Białystok: Trans Humana.

Danilewicz W. 2012. Migracje jako źródło refleksji i dylematów rodzin rozłączonych przestrzennie, w: Studia Migracyjne - Przegląd Polonijny R. XXXVIII/1, s. 75-95.

Górecka I. 2010. Problemy wychowawcze z dziećmi migrujących rodziców w opinii nauczycieli i pedagogów szkolnych. Praca licencjacka napisana pod kierunkiem A. Krasnodębskiej, na Uniwersytecie Opolskim, maszynopis.

Grabowska-Lusińska I., Okólski M. 2008. Migracja z Polski po 1 maja 2004 r.: jej intensywność i kierunki geograficzne oraz alokacja migrantów na rynkach pracy krajów Unii Europejskiej. CMR Working Papers nr 33/91. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego.

Hondagneu-Sotelo P., Avila E. 1997. I'm Here, but I'm There: The Meanings of Latina Transnational Motherhood, w: *Gender and Society*, vol. 11/5, s. 548-571.

<https://doi.org/10.1177/089124397011005003>

Kawula S., Brągiel J., Janke A. W. 2007. *Pedagogika rodziny. Obszary i panorama problematyki*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.

Krasnodębska A. 2008. Migracja zarobkowa a życie rodzinne kobiet z Opolszczyzny, w: *Pedagogika Społeczna*, nr 3/29, s. 61-80.

Krasnodębska A. 2009. Zagraniczne migracje zarobkowe kobiet z Opolszczyzny, w: D. Rancew-Sikora (red.), *Podróż i miejsce w perspektywie antropologicznej*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, s. 187-202.

Kwak A., 1988. Niepełność rodziny jako wyznacznik stosunków wewnątrzrodzinnych, w: *Rodzina jako system interakcji. Materiały z ogólnopolskiej konferencji na temat "Rodzina jako system interakcji"*, Lublin 19-20 listopada 1987. Lublin: [s.n.].

Morokvasic M. 2007. Migration, Gender, Empowerment, w: I. Lenz, Ch. Ullrich, B. Fersch (red.), *Gender Orders Unbound. Globalisation, Restructuring and Reciprocity*. Opladen, Farmington Hills: Barbara Budrich, s. 69-97. <https://doi.org/10.2307/j.ctvdf086s.6>

Muszel M., 2013. Tradycyjna rola w nietradycyjnej rodzinie. Transnarodowa migracja polskich żon i matek - studium przypadku, w: K. Michalczak, M. Olasik, A. Stasińska (red.), *Nienormatywne praktyki rodzinne*. *Inter Alia A Journal of Queer Studies* nr 8, s. 92-103.

Parreñas R. S. 2001. Mothering from a Distance: Emotions, Gender, and Intergenerational Relations in Filipino Transnational Families, w: *Feminist Studies*, vol. 27/2, s. 361-390.

<https://doi.org/10.2307/3178765>

Slany K, Małek A. 2005. Female Emigration from Poland during the Period of Systematic Transformation (on the Basis of the Emigration from Poland to the USA and Italy, w: K. Slany (red.), *International Migration. A Multidimensional Analysis*, Cracow: AGH University of Science and Technology Press, s. 115-155.

Sztompka P. 2000. *Trauma wielkiej zmiany. Społeczne koszty transformacji*. Warszawa: Wydawnictwo Instytut Studiów Politycznych PAN.

Urbańska S. 2008. Transnarodowość jako perspektywa ujęcia macierzyństwa w warunkach migracji, w: K. Slany (red.), *Migracje kobiet. Perspektywa wielowymiarowa*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 75-85.

Urbańska S. 2009. Matka migrantka. Perspektywa transnarodowości w badaniu przemian ról rodzicielskich, w: *Studia Migracyjne - Przegląd Polonijny*, R. XXXVIII/1, s. 61-84.

Vertovec S. 2001. Transnationalism and Identity, w: *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol. 27/4, s. 573-582. <https://doi.org/10.1080/13691830120090386>

Walczak B. 2008. Euromigracje rodziców i opiekunów uczniów - skala zjawiska oraz jego wychowawcze i edukacyjne implikacje, w: *Pedagogika Społeczna*, nr 3/29.

Marcin Galent Kapitał społeczny polskich migrantów w Belgii, czyli jak uniknąć pułapki „podwójnej nieobecności”

Bauman Z. 2001. *The Individualized Society*. Cambridge: Polity

Beck U. 2002. *The Cosmopolitan Society and its Enemies*, w: *Theory, Culture and Society*, vol. 19/1-2, s. 17-44. <https://doi.org/10.1177/026327640201900101>

Beck U., Beck-Gernsheim E. 2002. *Individualization. Institutionalized Individualism and its Social and Political Consequences*. London: Sage.

Eisenstadt S. N., Roniger L. 1984. *Patrons, clients and friends. Interpersonal relations and the structure of trust in society*. Cambridge: Cambridge University Press.

<https://doi.org/10.1017/CBO9780511557743>

Espinosa K., Massey D. 1999. *Undocumented migration and the quantity and quality of social capital*, w: L. Pries (red.), *Migration and Transnational Social Spaces*. Aldershot: Ashgate, s. 106-138.

Galent M., Goddeeris I., Niedźwiedzki D. 2009. *Migration and Europeanisation. Changing Identities and Values among Polish Pendulum Migrants and their Employers*. Kraków: Zakład Wydawniczy Nomos.

Giddens A. 2010. *Nowoczesność i tożsamość*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Górny A., Stola D. 2001. *Akumulacja i wykorzystanie migracyjnego kapitału społecznego*, w: E. Jaźwińska, M. Okólski (red.), *Ludzie na huśtawce. Migracje między peryferiami Polski i Zachodu*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, s. 164-183.

Grzymała-Kazłowska A. 2001a. *Polscy nielegalni pracownicy w Belgii*. CMR Working Papers, nr 41. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego.

Grzymała-Kazłowska A. 2001b. *Dynamika sieci migranckich: Polacy w Brukseli*, w: E. Jaźwińska i M. Okólski (red.), *Ludzie na huśtawce. Migracje między peryferiami Polski i Zachodu*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, s. 272-303.

Grzymała-Kazłowska A. 2002. *Sieci społeczne i kapitał migrancki wśród Polaków w Belgii*, w: B. Klimaszewski (red.), *Emigracja z Polski po 1989 roku*. Kraków: Grell, s. 362-385.

Grzymała-Kazłowska, A. 2005. *From Ethnic Cooperation to In-Group Competition: Undocumented Polish Workers in Brussels*, w: *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol. 31/4, s. 675-697.

<https://doi.org/10.1080/13691830500109787>

Halpern D. 2005. *Social Capital*. Cambridge: Polity Press.

Kubal A. 2012a, *Conceptualizing Semi-legality in Migration Research*. IMI Working Papers, no. 58. Oxford. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2130594>

Kubal A. 2012b. *Socio-legal integration. Polish post-2004 EU Enlargement Migrants in the UK*. Aldershot: Ashgate.

Kuźma, E. 2001. *Życie codzienne współczesnych imigrantów polskich w Belgii*, w: *Studia Polonijne*, vol. 22, s. 61-89.

Kuźma E. 2004. Migracje do Belgii: o możliwościach i barierach wychodzenia z nielegalności, w: W. Łukowski, P. Kaczmarczyk (red.), Polscy pracownicy na rynku pracy Unii Europejskiej. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, s. 261-277.

Kuźma E. 2005. Kobiety - nielegalne imigrantki z Polski w Brukseli pod koniec XX w. - zjawisko i problem, w: J. E. Zamojski (red.), Kobiety i młodzież w migracjach. Migracje i Społeczeństwo, vol. 10. Warszawa: Wydawnictwo Neriton, PAN; s. 253-276.

Lin N. 2001. Social Capital. A Theory of Social Structure and Action. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511815447>

Mach, Z. 1998. Niechciane miasta. Kraków: Universitas.

Norris P., Inglehart R. 2006. Gendering Social Capital. Bowling Alone in Women's Leagues? w: B. O'Neill, E. Gidengil (red.), Gender and Social Capital. New York-London: Routledge, Francis and Taylor Group, s. 73-98.

Nowicka E. 2010. Migracje powrotne: powrót do domu czy nowa imigracja?, w: H. Grzymała-Moszczyńska, A. Kwiatkowska, J. Roszak (red.), Drogi i rozdroża. Migracje Polaków w Unii Europejskiej po 1 maja 2004 roku. Analiza psychologiczno-socjologiczna. Kraków: Zakład Wydawniczy Nomos, s. 190-206.

Oorschot W., Arts W., Gelissen J. 2006. Social Capital in Europe. Measurement and Social and Regional Distribution of a Multifaceted Phenomenon, w: Acta Sociologica, vol. 49/2, s. 149-167. <https://doi.org/10.1177/0001699306064770>

Putnam D. R. 2000. Bowling Alone. The Collapse and Revival of American Community. New York: Schuster and Schuster Paperbacks. <https://doi.org/10.1145/358916.361990>

Ruijter de E., Lippe v.d. T., Raub W. 2003. Trust problems in Household Outsourcing, w: Rationality and Society, vol. 15/4, s. 473-506. <https://doi.org/10.1177/1043463103154003>

Sayad, A. 2004. The Suffering of the Immigrant. Cambridge: Polity Press.

Wieruszewska M. 2007. W kręgu kapitału społecznego, w: M. Wieruszewska (red.), Tu i tam. Migracje z polskich wsi za granicę. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, s. 203-268.

Izabella Main „Co zostanie z naszej Polski” – strategie migracyjne i praktyki tożsamościowe Polek na przykładzie Barcelony i Berlina

Brettel C. 2007. Introduction: Race, Ethnicity, and the Construction of Immigrant Identities, w: C. Brettel (red.), Constructing Borders/Crossing Boundaries. Race, Ethnicity, and Immigration. Lanham: Lexington Books, s. 1-23.

Cyrus N. 1997. Grenzkultur und Stigmamanagement. Mobile Ethnographie und Situationsanalyse eines irregulär beschäftigten polnischen Wanderarbeiters in Berlin, w: kea - Zeitschrift für Kulturwissenschaften, vol. 10, s. 83-104.

Drinkwater S., Eade J., Garapich M. 2010. What's behind the figures. Polish migration to the UK, w: C. Pantiru, G. Engbersen, M. Okólski (red.), A Continent Moving West? EU Enlargement and Labour Migration from Central and Eastern Europe. Amsterdam: Amsterdam University Press, s. 73-88. <https://doi.org/10.1515/9789048510979-004>

- Faist T. 2010. Diaspora and transnationalism: What kind of dance partners?, w: R. Bauböck, T. Faist (red.), *Diaspora and Transnationalism. Concepts, Theories and Methods*. Amsterdam: Amsterdam University Press, s. 9-34.
- Frelak J., Łada A., Schwarz K., Parkes R. 2009. *Polska migracja zarobkowa do Niemiec - fakty i mity*. Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.
- Galasinska A. 2006. Border ethnography and post-communist discourses of nationality in Poland, w: *Discourse & Society*, vol. 17, s. 609-626. <https://doi.org/10.1177/0957926506066347>
- Gandziarowska J. 2006. Polacy w Berlinie. Uwarunkowania aktywności stowarzyszeniowej polskich imigrantów. *CMR Working Papers*, vol.10/68. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego.
- Gonzalez Martinez E., Nalewajko M. (red.) 2003. *Hiszpania - Polska: spotkania*. Warszawa: Wydawnictwo Neriton, Instytut Historii PAN.
- Grabowska-Lusińska I., Okólski M. 2009. *Emigracja ostatnia?* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Hall S. 2007. Introduction. Who Needs Identity, w: S. Hall, P. du Gay (red.), *Questions of Cultural Identity*. London: Sage, s. 1-17. <https://doi.org/10.4135/9781446221907.n1>
- Iglicka K. 2010. *Powroty Polaków po 2004: w pętli pułapki migracji*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Jaroszewska E. 2003. *Małżeństwa polsko-niemieckie w RFN. Relacje polskich partnerów na tle obrazów innych małżeństw binacjonalnych*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR.
- Kaczmarczyk P. 2001. "Polski Berlin?" - uwagi na temat najnowszych migracji Polaków do stolicy Niemiec, w: E. Jaźwińska, M. Okólski (red.), *Ludzie na huśtawce. Migracje między peryferiami Polski i Zachodu*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, s. 241-271.
- Kaniowska K. 2010. Etyczne problemy badań antropologicznych, w: K. Kaniowska, N. Modnicka (red.), *Etyczne problemy badań antropologicznych*. Wrocław-Łódź: Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, s. 19-31.
- Kępińska E. 2008. *Migracje sezonowe z Polski do Niemiec: mechanizmy rekrutacji, rola rodziny i zróżnicowanie według płci*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Main I. 2013. High Mobility of Polish Women. The Ethnographic Inquiry of Barcelona, w: *International Migration*. <https://doi.org/10.1111/imig.12119>
- Matejko E. 2004. Migracja sezonowa jako strategia działania w kontekście sytuacji na polskim i hiszpańskim rynku pracy, w: P. Kaczmarczyk, M. Łukowski (red.), *Polscy pracownicy na rynku Unii Europejskiej*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, s. 240-260.
- Miera F. 2008. Transnational Strategies of Polish Migrant Entrepreneurs in Trade and Small Business in Berlin, w: *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol. 34/5, s. 753-770. <https://doi.org/10.1080/13691830802106010>
- Morawska E. 2008. The Recognition Politics of Polish Radio MultiKulti in Berlin, w: *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol. 34/8, s. 1323-1335. <https://doi.org/10.1080/13691830802364882>

- Niedźwiedzki D. 2011. Kim jesteśmy i co przeżyliśmy? Migranci niepełni wobec społeczności pochodzenia, w: *Studia Migracyjne - Przegląd Polonijny*, vol. 2, s. 115-129.
- Nalewajko M. 2012. Nieznani a bliscy. Historie i społeczne uwarunkowania recepcji polskiej imigracji przełomu XX i XXI wieku w Hiszpanii. Warszawa: Instytut Historii PAN.
- Nowicka M. (red.). 2007. Von Polen nach Deutschland und zurueck. Die Arbeitsmigration und ihre Herausforderungen fuer Europa. Bielefeld: Transcript Verlag.
<https://doi.org/10.14361/9783839406052>
- Nowosielski M. 2011. Growth and decline - the situation of Polish immigrant organizations in Germany, w: M. Nowak, M. Nowosielski (red.), (Post)transformational Migration, Frankfurt am Main: Peter Lang, s. 201-224.
- Posern-Zieliński A. 2011. Koncepcja diaspory i problem jej aplikacji do badań środowisk "polonijnych", w: M. Michalska (red.), Polacy poza granicami kraju u progu XXI wieku. Różne oblicza polskiej tożsamości. Wrocław: Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, Uniwersytet Wrocławski, s. 23-34.
- Praszałowicz D. 2010. Polacy w Berlinie: strumienie migracyjne i społeczności imigracyjne - przegląd badań. Kraków: Księgarnia Akademicka.
- Praszałowicz, D. 2008. Polskie studia na temat migracji kobiet: wybrane aspekty teoretyczne i wyniki badań, w: K. Slany (red.), Migracje kobiet. Perspektywa wielowymiarowa. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 51-62.
- Ramirez Goicoechea E. 2003. Społeczność imigrantów polskich w Hiszpanii. Cechy specyficzne grupy, w: E. E. Gonzalez Martinez, M. Nalewajko (red.), Hiszpania - Polska: spotkania. Warszawa: Wydawnictwo Neriton, Instytut Historii PAN, s. 95-123.
- Schmidt J. 2009. Nowe tożsamości w czasach transformacji europejskich. Imigranci z Polski w Niemczech. Poznań: Wydawnictwo NEWS-Witold Nowak.
- Slany K. 2008. Co znaczy być migrantką? w: K. Slany (red.), Migracje kobiet. Perspektywa wielowymiarowa. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 7-28.
- Stach A. 2009. Berlińska Polonia dzisiaj, w: R.Traba (red.), My, berlińczycy! Wir Berliner! Historia polsko-niemieckiego sąsiedztwa. Leipzig: Koehler & Amelang, s. 80-92.
- Stanek M. 2007. Społeczno-ekonomiczne konsekwencje "boomu migracyjnego" w Hiszpanii, w: J. Zamojski (red.), Migracje i społeczeństwa współczesne. Warszawa: Instytut Historii PAN, s. 107-125.
- Towarek A. 2007. Le processus d'adaptation en situation de la réalité dynamique de migration polonaise vers la Catalogne, Faculté d'Anthropologie et de Sociologie, Université Lumière Lyon 2, Lyon (praca magisterska). Walaszak A 2001. Polska diaspora. Kraków: Wydawnictwo Literackie.
- White A. 2010. Family Migration from Small-town Poland. A Livelihood Strategy Approach, w: K. Burrell (red.), Polish migration to the UK in the 'New' European Union: after 2004. Burlington: Ashgate, s. 69-89.
- White A., Ryan L. 2008. Polish 'temporary' migration: The formation and significance of social networks, w: *Europe-Asia Studies*, vol. 60/9, s. 1467-1502.
<https://doi.org/10.1080/09668130802362227>

Żurek A. 2008. Mniejszość polska w Barcelonie - jej sposób na zachowanie odrębności etnicznej, Kraków: Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego (praca magisterska).

**Elżbieta Kuźma Spełnione marzenia i zmarnowane szanse? Analiza
ekonomicznych i demograficznych skutków migracji z Podlasia do Brukseli na
przestrzeni minionego dziesięciolecia (2002–2012)**

Babiński G. 1977. Lokalna społeczność polonijna w Stanach Zjednoczonych Ameryki w procesie przemian. Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk: PAN Komitet Badania Polonii Zagranicznej.

Diminescu D. 2003. Visibles, mais peu nombreux. Les circulations migratoires roumaines. France : Editions de la Maison des sciences de l'homme.

Giza A. 1998. The Socio-Economic Impact of Migration, w: T. Frejka, M. Okólski, K. Sword (red.), In-Depth Studies on Migration in Central and Eastern Europe: The case of Poland, Economic Studies No. 11. New York–Geneva: United Nations.

Hirsfeld Z., Kaczmarczyk P. 1999. Ekonomiczne i społeczne skutki migracji na poziomie mikrospołecznym. Wnioski z badania terenowego w gminie Perlejewo, Prace Migracyjne, nr 21. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego, Instytut Spraw Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego.

Hirsfeld Z., Kaczmarczyk P. 2000. Współczesne migracje zagraniczne ludności Podlasia, Prace Migracyjne nr 30. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego, Instytut Spraw Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego.

Iglicka-Okólska K. 1998. Analiza zachowań migracyjnych na podstawie wyników badania etnosondażowego migracji zagranicznych w wybranych regionach Polski w latach 1975–94. „Monografie i Opracowania” nr 438. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa.

Jaźwińska E., Łukowski W., Okólski M. 1997. Przyczyny i konsekwencje emigracji z Polski, Prace Migracyjne nr 7. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego, Instytut Spraw Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego.

Jaźwiska E., Okólski M. (red.). 2001. Ludzie na huśtawce. Migracje między peryferiami Polski i Zachodu, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Kaczmarczyk P., 2006. Współczesne migracje zagraniczne Polaków – skala, struktura oraz potencjalne skutki dla rynku pracy. Warszawa: FISE.

Kaczmarczyk P., Tyrowicz J. (red.). 2008. Współczesne procesy migracyjne w Polsce a aktywność organizacji pozarządowych w obszarach powiązanych z rynkiem pracy. Warszawa: FISE.

Karpiuk 1997. Emigracje zarobkowe mieszkańców Siemiatycz do Brukseli. Uniwersytet Warszawski, filia w Białymstoku (praca magisterska).

Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia w woj. podlaskim w latach 2000–2012. Białystok 2012. Źródło: www.up.podlasie.pl (dostęp 4.01.2012).

Lutz H. (red.). 2008. Migration and Domestic Work. A European Perspective on a Global Theme. Aldershot: Ashgate.

Okólski M., Topińska I., 2012. Społeczne skutki emigracji i migracji ze wsi do miast w Europie Środkowo-Wschodniej. Streszczenie, Polska.

Rea A., 2003. Probabilité de mouvement de main-d'oeuvre, w: L'adaptation des structures de décisions économiques aux conséquences de l'élargissement de l'Union européenne, Rapport final de Groupe d'Études Politiques européennes (GEPE).

Taylor J.E. 2004. Remittances, Savings and Development in Migrant-Sending Areas, w: D. Massey, J.E. Taylor, International Migration. Prospects and Policies in a Global Market. New York: Oxford University Press, s. 157–173. <https://doi.org/10.1093/0199269009.003.0009>

Tefelski M. 1994. Mońki – miasto i jego mieszkańcy. Warszawa: Instytut Spraw Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego (maszynopis).

Terray E., 1999. Le travail des étrangers en situation irrégulière ou la délocalisation sur place, w : É. Balibar, M. Chemillier-Gendreau, J. Costa-Lascoux, E. Terray, Sans-papiers: l'archaïsme fatal. Paris: La Découverte, s. 9–34.

Wasilewska M., Falkowska J., Monach K. 2012. Sytuacja na rynku pracy w województwie podlaskim w 2011 roku. Białystok: Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, Wydział Badań i Analiz.

Małgorzata Patok Wzajemne relacje w środowisku polskich pracowników we Francji po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej

Babbie E. 2007. Badania społeczne w praktyce. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Bauman Z. 2008. Wspólnota. Kraków: Wydawnictwo Literackie.

Becker H. S. 2009. Outsiderzy. Studia z socjologii dewiacji. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Bera R. 2011. Emigranci Polscy w nowym środowisku pracy. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Boudon R. 1983. La logique du social. Paris: Hachette, Pluriel.

Boudon R. 1998. L'adaptation sociale, w: B. Valade (red.), Dictionnaire de la sociologie. Paris: Encyclopaedia Universalis, s. 20–32.

Crozier M. 1991. État modeste, État moderne, Stratégies pour un autre changement. Paris: Seuil.

Crozier M., Friedberg E. 1977. L'acteur et le système. Paris: Seuil.

d'Iribarne Ph. 1993. La logique de l'honneur. Gestion des entreprises et traditions nationales. Paris: Seuil.

Fredet J.G., Le plombier polonais rentre à la maison. 2011. Źródło: Le Nouvel Observateur, <http://tempsreel.nouvelobs.com/monde/20110701.OBS6261/le-plombier-polonais-rentre-a-la-maison.html> (dostęp 08.04.2013).

Glaser B. G., Strauss A. L. 2010. La découverte de la théorie ancrée: stratégies pour la recherche qualitative. Paris: Armand Colin.

Goffman E. 2006. Rytuał interakcyjny. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

- Goffman E. 2005. Piętno. Rozważania o zranionej tożsamości. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Golinowska S., Ruzik A., Starzec Ch., Gras A., Gandzianowska J. 2007. Wyjazdy zarobkowe Polaków do Francji na tle poakcesyjnych tendencji migracyjnych. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.
- Góralczyk W., Sawicki S. 2006. Prawo międzynarodowe publiczne w zarysie. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis.
- Granovetter M. S. 1973. The Strength of Weak Ties, w: American Journal of Sociology, vol. 78/6, s. 1360–1380. <https://doi.org/10.1086/225469>
- Gruszyński J. 1981. Społeczność polska we Francji 1919–1978. Warszawa: PWN.
- Honneth A. 2000. La lutte pour la reconnaissance. Paris: Cerf.
- Iglicka K. 2008. Kontrasty migracyjne Polski, Wymiar transatlantycki. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Informacja o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski w latach 2004–2011. Warszawa 2012 Źródło: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/LU_infor_o_rozm_i_kierunk_emigra_z_polski_w_latach_2004_2011.pdf (dostęp 08.04.2013).
- Kubiak H. 1990. Zanikające pokrewieństwo, Szkice socjologiczne o Polonii. Kraków: Wydawnictwo Literackie.
- Kubiak H. 2005. Polacy na obczyźnie, w: H. Kubiak, G. Lissowski, W. Morawski, J. Szacki (red.), Encyklopedia socjologii, Suplement. Warszawa: Oficyna Naukowa, s. 202–210.
- Lallement M. 2003. Temps, travail et modes de vie. Paris: Press Universitaires de France.
- Matraś M. 2002. Polskie organizacje we Francji. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego.
- Paczkowski A. 1979. Prasa i społeczność polska we Francji 1920–1940. Kraków: Ossolineum.
- Paluch A. K. 1976. Inkluzywne i ekskluzywne rozumienie terminu „Polonia”, w: H. Kubiak, A. Plich (red.), Stan i potrzeby badań nad zbiorowościami polonijnymi. Wrocław: Ossolineum, s. 51–59.
- Pezda J. 2001. Polska diaspora we Francji do 1870 roku, w: A. Walaszek (red.), Polska diaspora. Kraków: Wydawnictwo Literackie, s. 167–177.
- Population immigrée, population étrangère en 2008, Tableau CD-MF2 – Immigrés selon le sexe, la catégorie de population et le pays de naissance détaillé – France. Paris 2009. Źródło: http://www.insee.fr/fr/themes/detail.asp?reg_id=0&ref_id=pop-immigree-pop-etrangere-2008 (dostęp 05.04.2013).
- Steiner P. 1999. Intégration, w: A. Akoun, P. Ansart (red.), Dictionnaire de sociologie. Paris: Le Robert/Seuil, s. 288.
- Szymczak M. (red.). 1979. Słownik języka polskiego, tom III L-P. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, s. 621.
- Swobodny przepływ – obywatele UE. Źródło: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=457&langId=pl> (dostęp 15.10.2011).

Śladkowski W. 1980. Emigracja polska we Francji 1871–1918. Lublin: Wydawnictwo Lubelskie.

Śladkowski W. 2001. Polska diaspora we Francji 1871–1999, w: A. Walaszek (red.), Polska diaspora. Kraków: Wydawnictwo Literackie, s. 178–194.

Wartości i normy w życiu Polaków, Komunikat z badań. Warszawa 2005. Źródło: http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2005/K_133_05.PDF (dostęp 24.11.2011).

Zmiany w przepisach. Zatrudnienie bezpośrednio polskich obywateli we Francji. Całkowite otwarcie francuskiego rynku pracy z dniem 1 lipca 2008. Paryż 2008. Źródło: Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Paryżu www.paryz.msz.gov.pl (dostęp 05.04.2013).

Agata Smoleń Emigracja zarobkowa a zdrowie. Wybrane czynniki ryzyka zdrowotnego polskich emigrantów poakcesyjnych w Wielkiej Brytanii

Boyle S. 2011. United Kingdom (England): Health system review. Health Systems in Transition, vol. 13/1. The European Observatory on Health Systems and Policies, WHO.

Currie S. 2008. Migration, Work and Citizenship in the Enlarged European Union. Farnham: Ashgate.

Davies A.A., Basten A., Frattini Ch. 2006. Migration. A Social Determinant of the Health of Migrants. Geneva: IOM Migration Health Department.

Gajewska M. 2012. Akulturacja sposobu żywienia i jej wpływ na stan zdrowia imigrantów, w: Problemy Higieny i Epidemiologii, vol. 93/1, s. 178–182.

Golinowska S. 2008. Społeczny wymiar emigracji w krajach wysyłających, w: Polityka społeczna, nr 11–12, s. 18–22.

Grabowska-Lusińska I., Okólski M. 2009. Emigracja ostatnia? Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Kindler M., Napierała J. (red.) 2010. Migracje kobiet przypadek Polski. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Kofman E. 2004. Family-related migration: a critical review of european studies, w: Journal of Ethnic and Migration Studies, vol. 30/2, s. 243–262. <https://doi.org/10.1080/1369183042000200687>

Kubitsky J. 2012. Psychologia migracji. Warszawa: Difin.

Kucharska A., Sińska B., Zacharewicz K. 2011. Konsekwencje zdrowotne pracy w systemie zmianowym, w: Zdrowie Publiczne, vol. 121/4, s. 431–436.

Kuźma E. 2005. Kobiety – nielegalne imigrantki z Polski w Brukseli po koniec XX w. – zjawisko i problemy, w: J.E. Zamojski (red.), Kobiety i młodzież w migracjach. Warszawa: Wydawnictwo Neriton, PAN, s. 253–276.

McDonald J.T., Kennedy S. 2004. Insights into the ‘healthy immigrant effect’. Health status and health service use of immigrants to Canada, w: Social Science & Medicine, vol. 59/8, s. 1613–1627. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2004.02.004>

Mladovsky P., Allin S., Masseria C., Hernández-Quevedo C., McDaid D., Mossialos E. 2009. Health in the European Union. Trends and analysis, European Observatory on Health Systems and Policies, Observatory Studies Series No 19, World Health Organization.

Sassi F. 2010. Obesity and the Economics of Prevention. Fit not Fat. OECD. Źródło: http://www3.wfanet.org/documents/3/OECD_Fitnotfat.pdf (dostęp 4.09.2013).

Slany K. (red.). 2008. Migracje kobiet. Perspektywa wielowymiarowa. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Tobiasz-Adamczyk B. 2000. Wybrane element socjologii zdrowia i choroby. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Joanna Augustyniak **Polskie pokolenie 1,5 w irlandzkiej szkole – strategie akulturacyjne**

Adrian B. 2011. Kultura szkoły. W poszukiwaniu nieuchwytnego. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Alba R., Nee V. 1997. Rethinking Assimilation Theory for a New Era of Immigration, w: International Migration Review, vol. 3/4, s. 826-874. <https://doi.org/10.1177/019791839703100403>

Bandura A. 2007. Teoria społecznego uczenia się. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Berry J. W. 1994. Acculturative Stress, w: W. J. Lonner, R. S. Malpass (red.), Psychology and culture. Boston: Allyn and Bacon, s. 287-298 https://doi.org/10.1007/0-387-26238-5_12

Berry J. W. 1997. Immigration, Acculturation and Adaptation, w: Applied Psychology. An International Review, vol. 46/1, Canada, s. 9-13. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.1997.tb01087.x>

Berry J.W., Poortinga Y. H., Segall M.H., Dasen P.R. 2002. Cross-Cultural Psychology. Research and Applications. Cambridge: Cambridge University Press.

Berry J.W., Phinney J.S., Sam D.L., Vedder P. 2006. Immigrant Youth: Acculturation, Identity, and Adaptation, w: Applied Psychology. An International Review, vol. 55/3, s. 303-332 <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.2006.00256.x>

Boski P. 2009. Kulturowe ramy zachowań społecznych. Warszawa: Wydawnictwo PWN.

Boski P. 2010. Psychologia migracji i akulturacji w społeczeństwie wielokulturowym, w: H. Grzymała-Moszczyńska, A. Kwiatkowska, J. Roszak (red.), Drogi i rozdroża. Migracje Polaków w UE po 1 maja 2004. Analiza psychologiczno-socjologiczna. Kraków: Zakład Wydawniczy Nomos, s. 107-133.

Central Statistics Office 2012. This is Ireland. Highlights from Census 2011. Dublin, Ireland

Cohen L., Manion L., Morrison K. 2007. Research Methods in Education. London: Routledge

Eisenstadt S. N. 1953. Analysis of Patterns of Immigration and Absorption of Immigration, w: Population Studies, vol. 2/7, s. 167-180. <https://doi.org/10.1080/00324728.1953.10415301>

Essner H. 2001. Integration und Etnische Schichtung. MZES Working Paper, nr 40.

Gans H. 1997. Toward a Reconciliation of 'Assimilation' and 'Pluralism': The Interplay of Acculturation and Ethnic Retention, w: *International Migration Review*, vol. 31/4, s. 875-892
<https://doi.org/10.1177/019791839703100404>

Gilligan, R., Curry, P., McGrath, J., Murphy, D., Ní Raghallaigh, M., Rogers, M., i in. 2010. In the front line of integration. Young people managing migration to Ireland. Dublin: Trinity College Dublin.

Gilligan R., Curry P., Garratt L., Scholtz J. 2011. Where to from here? Inter-ethnic Relations among Children in Ireland. Dublin: The Liffey Press

Goodwin-White J., Ellis M. 2006. 1.5 Generation Internal Migration in the US. Dispersion from States of Immigration?, w: *International Migration Review*, vol. 40/4, s. 899-926.
<https://doi.org/10.1111/j.1747-7379.2006.00048.x>

Hammersley M., Atkinson P. 2000. *Metody badań terenowych*. Poznań: Zysk i Spółka.

Hofstede G., Hofstede G. J., Minkov M. 2011. *Kultury i organizacje*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.

Kang H. 2004. *Heritage Language Maintenance, Acculturation, and Identity: Chinese and Korean 1.5 Generation Immigrants in New Jersey*. Ohio State University (praca magisterska). Źródło:
http://people.cohums.ohio-state.edu/chan9/ling/theses/Kang-Hana_2004_MA.pdf (dostęp 5.09.2013).

Kasinitz P. 2007. Generation 1.5 - Defining 1.5. Źródło:
<http://queensmuseum.blogspot.com/2007/06/generation-15-defining-15.html> (dostęp 15.03.2013).

Kim B. S. K., Ahn A. J., Lam N. A. 2009. Theories and Research on Acculturation and Enculturation Experiences among Asian American Families, w: N.-H. Trinh i in. (red.), *Handbook of Mental Health and Acculturation in Asian American Families*. New York: Humana Press.
https://doi.org/10.1007/978-1-60327-437-1_2

Kvale S. 2010. Interview. Wprowadzenie do jakościowego wywiadu badawczego. Białystok: Trans Humana

Lee C. 2001. *Sociocultural Identity and Second Language Learning. A Study of Korean Students in an American University*. The Ohio State University.

Polak K. 2007. *Kultura szkoły*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Prosser J. 1999. The Evolution of School Culture Research, w: J. Prosser (red.), *School Culture*. London: Paul Chapman Press, s. 1-15. <https://doi.org/10.4135/9781446219362.n1>

Redfield R., Linton R., Herskovits M. 1936. Memorandum on the study of acculturation, w: *American Anthropologist*, vol. 36, s. 149-152. <https://doi.org/10.1525/aa.1936.38.1.02a00330>

Rothe M., Pumariega A. J., Sabagh D. 2011. Identity and Acculturation in Immigrant and Second Generation Adolescents, w: *Adolescent Psychiatry*, vol. 1, s. 72-81.
<https://doi.org/10.2174/2210676611101010072>

Rumbaut R. G. 2004. Ages, Life Stages, and Generational Cohorts: Decomposing the Immigrant First and Second Generations in the United States, w: *International Migration Review*, vol. 38/3, s. 1160-1205. <https://doi.org/10.1111/j.1747-7379.2004.tb00232.x>

Rumbaut R. G., Komaie G. 2010. Immigration and Adult Transitions, w: The Future of Children, vol. 20/1, s. 43-66. <https://doi.org/10.1353/foc.0.0046>

Scheffer P. 2010. Druga ojczyzna. Imigranci w społeczeństwie otwartym. Wołowiec: Wydawnictwo Czarne.

Sztompka P. 2005. Socjologia zmian społecznych. Kraków: Znak.

Tong V.M. 1997. The Relationship Between First and Second Languages and Culture: Finding a Cross-Cultural Identity, w: Nysabe Journal, nr 12, s. 43-61.

Waller W. 1965. The Sociology of Teaching. New York: John Wiley and Sons.

Roland Łukaszewicz Nie-miejsca bezdomnych emigrantów

Augé M. 2010. Nie-miejsca. Wprowadzenie do antropologii hipernowoczesności. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Buber M. 1992. Ja i Ty: wybór pism filozoficznych. Warszawa: PAX.

Bukowski A., Lubaś M., Nowak J. 2006. Zarządzanie przestrzenią. Globalizacja, etniczność, władza. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego. Castells M. 2007. Społeczeństwo sieci. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Certeau de M. 2008. Wynaleźć codzienność. Sztuki działania. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Ciński J. 2006. Public's Fears Obscure Migration's Impact, w: Financial Times, 29 sierpnia.

Cresswell T. (2009). Place, w: N. Thrift, R. Kitchin (red.), International Encyclopedia of Human Geography. Oxford: Elsevier, s. 169–177. <https://doi.org/10.1016/B978-008044910-4.00310-2>

Deflem M. 2002, Rytuał, anty-struktura i religia, czyli Victora Turnera procesualna analiza symboli, w: Konteksty, nr 1–2, s. 188–199.

Dymnicka M. 2011. Od miejsca do nie-miejsca, w: Acta Universitatis Lodzensis, Folia Sociologica, vol. 36, s. 35–52.

Foucault M. 2005. Inne przestrzenie, w: Teksty Drugie, nr 6/96, s. 117–125.

Fomina J. Frelak J. 2011. Wizerunek Polski i Polaków w Wielkiej Brytanii. Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.

Garapich M. 2009. Migracje, społeczeństwo obywatelskie i władza. Kulturowe uwarunkowania tworzenia stowarzyszeń etnicznych wśród polskich emigrantów w Wielkiej Brytanii – perspektywa antropologiczna, w: M. Duszczak, M. Lesińska (red.), Współczesne migracje: dylematy Europy i Polski. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego, s. 39–69.

Gennep van A. 2006, Obrzędy przejścia. Warszawa: PIW.

Giddens A. 2008. Konsekwencje nowoczesności. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Giddens A. 2002. Where Now for New Labour? Cambridge: Polity Press.

- Halbwachs M. 1970. *Morphologie sociale*. Paris: Librairie Armand Colin.
- Iglicka K. 2011. Migracje długookresowe i osiedleńcze z Polski po 2004 roku – przykład Wielkiej Brytanii. Wyzwania dla statystyki i demografii państwa. Warszawa: Centrum Stosunków Międzynarodowych.
- Jałowicki B. 2010. *Społeczne wytwarzanie przestrzeni*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Kaczmarczyk P. 2005. *Migracje zarobkowe Polaków w dobie przemian*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Kaczmarczyk P. 2011. Polska jako kraj emigracji i imigracji, w: P. Kaczmarczyk (red.), *Mobilność i migracje w dobie transformacji, wyzwania metodologiczne*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, s. 14–37.
- Kaczmarczyk P., Okólski M. 2008. *Współczesne migracje z i do Polski, szanse i zagrożenia*. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego.
- Kolankiewicz L. (red.). 2005. *Antropologia widowisk: zagadnienia i wybór tekstów*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Kowalski P. 2001. Droga, wędrówka, turystyka w kulturze popularnej, w: P. Kowalski (red.), *Przestrzenie, miejsca, wędrówki. Kategoria przestrzeni w badaniach kulturowych i literackich*. Opole: Uniwersytet Opolski, Opolskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk.
- Le Corbusier 2012. *W stronę architektury*. Warszawa: Fundacja Centrum Architektury.
- Luhmann N. 1993. *Das Recht der Gesellschaft*. Frankfurt am Main: Suhrkamp. Luhmann N. 1997. *Die Gesellschaft der Gesellschaft*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Łukasiewicz R. 2012. Relacje intragrupowe „starej” i najnowszej emigracji polskiej w Niemczech. Wystąpienie na międzynarodowej konferencji „Polacy w Niemczech: przeszłość, teraźniejszość, przyszłość”. Warszawa, 20–21 kwietnia 2012 roku.
- Łukasiewicz R. 2011. Bezdomność przenoszona (zagadnienie i problematyka badań), w: *Nauka, gospodarka, społeczeństwo*, nr 2/3, s. 257–276.
- Łukasiewicz R. 2008. Współczesna emigracja polska – profil i wprowadzenie do problematyki asymilacji, w: D. Lalak (red.), *Dom i Ojczyzna – dylematy wielokulturowości*. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, s. 302–314.
- Łukasiuk M., Jewdokimow M. 2012. *Niedom. Socjologiczna Monografia mieszkań migracyjnych*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak.
- Łukowski P. (red.) 2004. *Polscy pracownicy na rynku Unii Europejskiej na przełomie wieków*. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami i Instytut Studiów Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego.
- Markowska D. 1992. Dom – twierdza tożsamości, w: P. Łukasiewicz, A. Siciński (red.), *Dom we współczesnej Polsce*. Wrocław: Wiedza o Kulturze, s. 210–211.
- Niczyporuk, D. 2002. *Czas i przestrzeń w światopoglądzie mieszkańców wsi*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Marody M., Giza-Poleszczuk A. (2004). *Przemiany więzi społecznych: zarys teorii zmiany społecznej*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

- Nowak S. 1979. System wartości społeczeństwa polskiego, w: *Studia Socjologiczne*, nr 4, s. 155–173.
- Petersen W. 1958. A General Typology of Migration, w: *American Sociological Review*, vol. 23/2, s. 256–266. <https://doi.org/10.2307/2089239>
- Piekut A. 2013. Wysooko wykwalifikowani wewnątrzunijny migranci w Warszawie – przestrzeni społecznej czy transnarodowej przestrzeni przepływów. *CMR Working Papers*, nr 63/120. Warszawa: Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego
- Siciński A. 1992. O idei domu i jego roli w Polsce, w: P. Łukasiewicz, A. Siciński (red.), *Dom we współczesnej Polsce*. Wrocław: Wiedza o Kulturze, s. 9–10.
- Szymańska J., Ulasiński C., Bieńkowska D. (red). 2012. *Zaraz wracam... albo i nie. Skala powrotów, motywacje i strategie życiowe reemigrantów z województwa śląskiego*. Kraków: Centrum Doradztwa Strategicznego.
- Urry J. 2007. *Spojrzenie turysty*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Tuan Y. F. 1987. *Przestrzeń i miejsce*. Warszawa: PIW.
- Turner V. 2010. *Proces rytualny*. Warszawa: PIW.
- Turner V. 2005. *Gry społeczne, pola i metafory*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Turner V., Turner, E. 2009. *Obraz i pielgrzymka w kulturze chrześcijańskiej*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- van Gennep A. 2006, *Obrzędy przejścia*. Warszawa: PIW.
- Wallis A. 1977. *Miasto i przestrzeń*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Winczorek J. 2007. Enklawy życia społecznego jako przedmiot socjologii prawa, w: L. Gołdyka, I. Machaj (red.), *Enklawy życia społecznego*. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego.
- Woźny J. 2000. Symbolika przestrzeni miejsc grzebalnych w czasach całopalenia zwłok na ziemiach polskich (od środkowej epoki brązu do środkowego okresu lateńskiego). Bydgoszcz: Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Pedagogicznej.
- Znaniecki F. 1938. Socjologiczne podstawy ekologii ludzkiej, w: *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, z. 3.